

SKUPNA KLASIFIKACIJA STATISTIČNIH TERITORIALNIH ENOT (NUTS)

Evropska unija je vzpostavila skupno statistično klasifikacijo teritorialnih enot, znano pod imenom NUTS, da bi omogočila zbiranje, razvoj in objavo usklajenih regionalnih statističnih podatkov v EU. Ta hierarhični sistem se uporablja tudi za socialno-ekonomske analize regij in oblikovanje posegov v okviru kohezijske politike EU.

PРАВNA PODLAGA

Uredba (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003, ki je bila večkrat spremenjena (v letih 2005, 2008, 2013 in 2017), predvsem ob pristopih novih držav članic k Evropski uniji. Zadnja sprememba leta 2017 je prinesla temeljitejše spremembe: (1) vzpostavitev pravnega priznanja teritorialnih tipologij za namene evropske statistike, (2) določitev temeljnih opredelitev in statističnih meril za različne teritorialne tipologije, (3) zagotovitev usklajenega in preglednega izvajanja in uporabe teritorialnih tipologij na ravni EU in v državah članicah ter (4) pojasnitev prenosa pooblastil na Komisijo.

Tudi priloge so bile že večkrat spremenjene z uredbami Komisije, zadnja dopolnitev je bila sprejeta novembra 2016 in obravnava spremembe v upravni teritorialni razdelitvi več držav članic. Od 1. januarja 2018 se uporablja se pri pošiljanju podatkov Komisiji (Eurostatu).

CILJI

Regionalni statistični podatki so temelj statističnega sistema EU in osnova za opredelitev regionalnih kazalnikov. Določeni so bili na začetku 70. let prejšnjega stoletja, in sicer po pogajanjih med nacionalnimi statističnimi uradi držav članic in Eurostatom, statističnim uradom Evropske unije.

Uporabniki statističnih podatkov so izrazili vse večjo potrebo po uskladitvi na ravni Unije, da bi pridobili primerljive podatke za vse območje EU. Da bi omogočila zbiranje, obdelavo in objavo usklajenih regionalnih statističnih podatkov, je EU vzpostavila sistem klasifikacije NUTS.

Enoten pravni okvir, ki je bil tako oblikovan z Uredbo št. 1059/2003, zagotavlja dolgoročno stabilnost regionalnih statističnih podatkov.

STRUKTURA

Klasifikacija NUTS členi gospodarsko območje držav članic, ki obsega tudi njihovo zunajozemeljsko območje. To je sestavljeno iz delov gospodarskega območja, ki jih ni mogoče priključiti posamezni regiji: zračni prostor, teritorialne vode in epikontinentalni pas, ozemeljske enklave (veleposlaništva, konzulati in vojaška oporišča) ter črpališča virov v mednarodnih vodah, ki jih izkoriščajo enote s sedežem na ozemlju.

Primerljivost regionalnih statističnih podatkov zahteva, da so tudi geografska območja primerljiva z vidika števila prebivalcev. Opredeliti je treba tudi njihovo politično, upravno in institucionalno stanje. Če je treba, morajo neupravne enote odražati gospodarske, družbene, zgodovinske, kulturne, geografske ali okoljske razmere.

Klasifikacija NUTS je hierarhična, ker deli vsako državo članico na tri ravni: NUTS 1, NUTS 2 in NUTS 3. Druga in tretja raven sta podrazdelka prve oziroma druge ravni. Države članice se lahko odločijo za dodatne hierarhične ravni z delitvijo ravni NUTS 3.

DELOVANJE

A. Opredelitev pojmov

Opredelitev teritorialnih enot temelji na obstoječih upravnih enotah v državah članicah. Upravna enota pomeni geografsko območje z upravnim organom, ki je v skladu s pravnim in institucionalnim okvirom države članice pristojen za sprejemanje upravnih ali strateških odločitev.

Nekatere obstoječe upravne enote, ki se uporabljajo za hierarhično klasifikacijo NUTS, so navedene v Prilogi II k Uredbi (ES) št. 1059/2003, na primer:

1. NUTS 1: „gewesten/régions“ v Belgiji; „Länder“ v Nemčiji; „Continente“, „Região dos Açores“ in „Região da Madeira“ na Portugalskem; „Scotland, Wales, Northern Ireland“ in „Government Office Regions of England“ v Združenem kraljestvu;
2. NUTS 2: „provincies/provinces“ v Belgiji; „comunidades y ciudades autonomas“ v Španiji; „régions“ v Franciji; „Länder“ v Avstriji;
3. NUTS 3 „amtskommuner“ na Danskem; „départements“ v Franciji; „län“ na Švedskem; „megyék“ na Madžarskem; „kraje“ v Češki republiki; „oblasti“ v Bolgariji.

Sistem lokalnih upravnih enot dopolnjuje klasifikacijo NUTS. Lokalne upravne enote so temeljni kamni NUTS in vključujejo občine in lokalne skupnosti Evropske unije: v vsaki državi članici lokalne upravne enote nadalje razčlenijo raven NUTS 3 na eno ali dve nadaljnji ravni teritorialne enote. Poleg tega klasifikacijo NUTS dopolnjujejo tako imenovane statistične mreže, ki se uporabljajo za izračun teritorialnih tipologij na podlagi prebivalstva. Komisija (Eurostat) mora v posebnem razdelku svojega spletnega mesta vzdrževati in objavljati tipologije Unije, sestavljene iz teritorialnih enot na ravneh NUTS, lokalnih upravnih enot in mrežnih celic.

B. Pragovi

Raven NUTS, v katero se uvršča upravna enota, je določena na podlagi števila prebivalcev:

Raven	Najmanj	Največ
NUTS 1	3 milijoni	7 milijonov
NUTS 2	800 000	3 milijoni
NUTS 3	150 000	800 000

Če država članica ne dosega najnižjega praga dane ravni NUTS, je vsa država ena teritorialna enota NUTS te ravni.

Če za dano raven klasifikacije v državi članici ni dovolj velike upravne enote, se raven sestavi z združitvijo ustreznega števila manjših sosednjih upravnih enot. Nastale združene enote se imenujejo „neupravne enote“.

C. Spremembe

Spremembe klasifikacije NUTS se lahko sprejmejo v drugi polovici koledarskega leta, vendar ne pogosteje kot vsaka tri leta. Če pa pride do temeljite reorganizacije ustrezne upravne strukture države članice, se lahko spremembe sprejmejo v krajših časovnih presledkih. Države članice morajo Komisijo obvestiti o vseh spremembah v upravnih enotah ali drugih spremembah, ki lahko vplivajo na klasifikacijo NUTS (na primer na spremembe elementov, ki lahko vplivajo na pragove na ravni NUTS 3).

Spremembe v majhnih upravnih enotah lahko spremenijo klasifikacijo NUTS, če povzročijo pretok več kot enega odstotka prebivalstva zadevnih teritorialnih enot NUTS 3.

Sprememba klasifikacije NUTS za neupravne enote v državi članici je možna, če zmanjša standardni odklon velikosti vseh teritorialnih enot v EU (glede na število prebivalstva).

VLOGA EVROPSKEGA PARLAMENTA

V skladu s svojo vlogo pri pregledu sprememb klasifikacije, ki jih predlaga Komisija, je Parlament večkrat poudaril, da je treba nekaterim vidikom, kot je obravnava manjših upravnih enot, nameniti posebno pozornost. Vzpostavitev ravni NUTS za manjše upravne enote bi pripomogla k temu, da bi se v celoti upoštevale dejanske okoliščine in bi se preprečile neenakosti, zlasti ker so regionalne enote, ki so zelo različne po številu prebivalcev, razvrščene v isto raven NUTS.

V zadnjem postopku za spremembo uredbe leta 2017 je Parlament v vlogi sozakonodajalca zaradi vse večje potrebe po podatkih v okviru kohezijskega in teritorialnega razvoja podprl predlog Komisije za prilagoditev uredbe NUTS (glede teritorialnih tipologij v uredbi).

Diána Haase
05/2019

